

הביאני הדרין

גליון 235

מזן רבינו ראש הישיבה שליט"א

לא אמות כי אחיה ואספר מעשי י-ה

מתוך דברים שנאמרו לבני הישיבה - חנוכה תשפ"א

פירוש נוסף, למידת ש-ד-י. ונראה שיש לכוון את שני הפירושים לענין אחד. שהנה מטרת הבריאה כולה היא גילוי כבוד השי"ת וכדכתיב 'כל הנקרא בשמי וְלְקבֹּדֵי בְרָאתִיו יִצְרְתִּיו אֶף עֲשִׂיתִיו' (ישעי' מג,ז), 'הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֱ-לֹהֵי וּמַעֲשֵׂה יְדֵיו מְגִיד הֶרְקִיעַ' (תהילים יט,ב-ג). ובגמ' בר"ה (דף לא ע"א, וע"ע רש"י שלהי תמיד), בחמישי היו אומרים 'הרנינו לאלוקים עוזנו', - על שם שברא עופות ודגים לשבח לשמו, ופירש"י, כשאדם רואה עופות משונים זה מזה נותן שבח למי שבראם. וכ"כ הרמב"ם בפיהמ"ש (תמיד, טו), וז"ל, בחמישי שבו נתגלו מיני בעלי החיים ויש בכך מה שיש מן הנפלאות בשנויי מיניהם ותנועתם מצד עצמם, וזולת זה מפלאי בעלי החיים, אומרים 'הרנינו לאלוקים עוזנו', לפי שבראייתם מהללים את הבורא ומרוממים, עכ"ל. דהיינו שבהתבוננות על הבריאה ופלאיה, בכל גזוניה וצבעיה, מגיע ומשיג האדם את ההכרה בבורא כל העולמים, ומשבח ומפאר לשמו יתברך, וכן ברכות השחר, ויוצר אור, וכו', נתקנו להודות על בריאת ויצירת העולם.

אולם מאידך גיסא, הרי עצם מציאות העולם יכול לגרום לאדם הסתר והעלם מההכרה של 'אין עוד מלבדו'. וכן הנהגת סדרי הטבע, ושהעולם כמנהגו נוהג, מסתיר את 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית'. [ועולם מל' העלם]. ונמצא שבעצם הבריאה יש בחינה של גילוי והסתר כאחת. וי"ל שזה גופא מה שנדרש בשם ש-ד-י שאמר לעולמו די, וכמו שאמרו בגמ' בחגיגה (דף יב ע"א), אמר רב יהודה אמר רב בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגער בו הקדוש ברוך הוא והעמידו, שנאמר 'עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו', והיינו דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב 'אָנִי אֶ-ל שֶ-דֵי', אני הוא שאמרתי לעולם די, ע"כ. ואפ"ל שבאם העולם היה עוד מתרחב

הצרות'. ופירש"י, 'שנגאלין מהן, והנס חביב עליהן להזכירו לשבחיו של הקדוש ברוך הוא, וכותבין ימי הנס לעשותן יום טוב'. ויתבאר.

אמר רבן שמעון בן גמליאל, אף אנו מחבבין את הצרות, אבל מה נעשה, שאם באנו לכתוב - אין אנו מספיקין. [לפי שהן תדירות. לשון אחר, אין אנו מספיקין מלעשות יום טוב בכל יום, רש"י]. דבר אחר, אין שוטה נפגע. [אין פגע רע בא עליו, כלומר, אינו מכיר בפגעיו, כך, כמה נסים באים לנו - ואין אנו מכירין בהן]. דבר אחר, אין בשר המת מרגיש באיזמל, איני, והאמר רב יצחק, קשה רימה למת כמה ש בבשר החי, שנאמר 'אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל', אימא, אין בשר המת שבחי מרגיש באיזמל. [הגדל באדם החי מחמת מכה או מחמת כויה - אינו מרגיש באיזמל כשחותכין אותו].

ומבואר שבזמן כתיבת המגילה היו מחבבין את הצרות, וא"כ י"ל שכלפי נס חנוכה שנהגו בו המצוות, והחזיקו בו כשל תורה, אזי נשאר לדורות בחינה זו של חיוב הצרות לדורות.

ג. ובהמשך הברייתא אמר רשב"ג, שבתקופתו כבר אין מחבבין את הצרות, ששוטה אינו נפגע, או שאין בשר המת שבחי מרגיש באיזמל, ועד שאמרו שזבה עדיפי המתים מהחיים, דהמת מרגיש, ואילו החי מאבד את הרגשתו. ומבואר שההכרה וההרגשה בניסים, נבעה מתוך **הרגשת חיוב הצרות**, והענין טעון ביאור.

ד. בפרשתין פר' מקץ נאמר 'אֶ-ל שֶ-דֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים' (בראשית מג,ד), וברש"י, ומדרשו, מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי, וכו'. והתגלה לנו במדרש זה, שמאותה ההנהגה שבה הגביל השי"ת לעולמו, ראוי אף להגביל את הצרות, והדברים טעונים הסבר. ולעיל בפרשת לך לך (יז,א), עה"פ, 'יֵאמָר אֲלֵינוּ אָנִי אֶ-ל שֶ-דֵי', ופירש"י, אני הוא שיש די באלקותי לכל בריה, וכו'. ולכאורה הוא

א. בגמ' ביומא (דף כט ע"א), אמר רב אסי, למה נמשלה אסתר לשחר, לומר לך, מה שחר סוף כל הלילה - אף אסתר סוף כל הנסים. - והא איכא חנוכה, ניתנה לכתוב קא אמרינן. ומבואר בגמ' דלכו"ע נס חנוכה לא ניתן להיכתב בכתבי הקודש, ונכתב רק במגילת תענית, כשאר הימים שאירעו בהם ניסים לישראל.

והנה בגמ' בר"ה (דף יח ע"ב), פליגי האמוראים אי בטלה מגילת תענית, והק' בגמ' למ"ד בטלה, ממעשה שהיה וגזרו תענית בחנוכה, ואמרו להם 'צאו והתענו על מה שהתעניתם'. ותירץ רב יוסף שאני חנוכה דאיכא מצוה, אמר ליה אביי, ותיבטיל איהי, ותיבטל מצותה, אלא אמר רב יוסף, שאני חנוכה דמיפרסם ניסא. ופירש"י, כבר הוא גילוי לכל ישראל על ידי שנהגו בו המצות, והחזיקו בו כשל תורה - ולא נכון לבטלו, ע"כ. ומבואר שחלוק יו"ט דחנוכה משאר הימים הכתובים במגילת תענית, מפני שנהגו בו המצוות, והחזיקו בו כשל תורה.

ולפי"ז יתכן לפרש שזה מש"א בברייתא בסוגיא דחנוכה, (שבת דף כא ע"ב), 'לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה', שהמתינו שנה בכדי לנהוג בו המצוות, וכמוש"כ רש"י להחזיק בו כשל תורה, שלא יהא נכון לבטלו, וזבה קבעום ועשאום לדורות עולם, דשאני משאר ימי הניסים המוזכרים במגילת תענית, וכנ"ל. וכמו"כ אפשר שמה"ט מוסיפים ב'על הניסים' ואומרים 'וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו', ואינו כסיפור דברים בעלמא, אלא שהוא עוד פרט בהודאה על הנס וממעלתו, שראו חז"ל **וקבעו** אותו לדורות עולם. (וז"ל רבינו ירוחם (כלל נט א), וקבעום לדורות להיות ימים טובים לקרות בהם את ההלל).

ב. בגמ' בשבת (דף יג ע"ב), תנו רבנן, מי כתב מגילת תענית, אמרו, חנניה בן חזקיה וסיעתו, שהיו מחבבין את הצרות. וצ"ב הכוונה 'מחבבין את

ובזה יל"פ מש"א וְלַעֲמֹק יִשְׂרָאֵל עֲשִׂיתָ תְּשׁוּעָה
גְדוֹלָה וּפְרָקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה, שהתשועה הזו תהיה
מורגשת אף כהיום הזה, שגם בתוך חושך הגלות
יישאר ימים אלו מוארים. וע"כ אנו מוסיפים
בעל הניסים 'קִבְּעוּ שְׁמוֹנַת יָמֵי תְּנַגְּהָ אֵלַי. לְהוֹדוֹת
וְלִהְלֵל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, דהיינו שאנו מודים על זה
גופא שניתן לנו לקבוע לדורות שתישאר הארה זו,
וכמו שכתב רש"י שעל ידי שנהגו בו המצוות
והחזיקו בו כשל תורה, והיינו שייחשב יו"ט זה
כשל תורה, שהשפעתו נשאת לדורות עולם.

וזוהי סגולתם של ימים אלו שקבלנו בהם את
הכח לחבב את הצרות, ולחוש כבן שאביו אוהבו
ומייסרו, וכדאמרינן 'אַחַר כֵּן בָּאוּ בְּנֵיךָ לְדַבֵּר
בֵּיתְךָ, ולומר את 'מזמור שיר חנוכת הבית'
בשמחה, שבו 'הִפְכַתְּ מִסְפְּדֵי לְמַחֹל לִי פִתְחַתְּ שָׁקִי
וְתִאֲזַרְנִי שִׁמְחָה, 'לְמַעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדַּם ה'
אֱלֹהִי לְעוֹלָם אֲדָךְ, והיינו שנהפוך את השק
והצרה לשמחה ולריבוי בהלל והודאה, ובימים אלו
ניתן להפוך את בשר המת שבחי, לחי ביותר.

וכדוגמא לדבר מצינו מה שאמרו"ל שבהקרבת
הנשיאים חלשה דעתו של אהרן שאינו משתתף
עמהם, והובטח לו הדלקת הנרות לדורות, וזהו
הקנאת סופרים המרבה את החכמה, ואזי שמח
בעצמו על אותה חלישות הדעת שהיתה לו.

ש. ולכשנתבונן הרי את הפנימיות הזו באו היוונים
בגזירותיהם לבטל וליתול מעמנו, לכתוב על קרן
השור אין לנו חלק באלוקי ישראל ח"ו. להפקיע את
החלק ה' עמו, ואת בחינת הבנים, ולהופכינו
למתים מיואשים ואדישים. וזהו להשכיחם
תורתך זה כיבוי האור, וחשך ושכחה הם אותם
אותיות, והכל בחינה של בשר המת שבחי,

וכפי שאנו רגילים לומר בזה וכזכר לדבר,
שפסוקי מזמורי ההלל שגורים על לשוננו, והכל
יודעים לחזור עליהם מתוך הזיכרון, ומאידך שאר
תחנונים, וכגון התחינה ליום ב' וה' 'והוא רחום',
שאף שרגילים לומר אותם לעיתים יותר תכופות,
מ"מ אינם שגורים על לשוננו, והטעם כהאמור,
שכאשר מתעסקים בהלל ושבח הרי זה בחינת של
החי המרגיש, והדברים מאירים אצלו, וממילא
זוכרם היטיב, ואין החשך והשכחה שולטים בהם,
ומשא"כ כשאומרים תחנונים שלא באופן הראוי,
ורק בכדי לצאת ידי חובה, אזי שולטת בהם
השכחה והחשך.

וביו"ט זה של ימי החנוכה, שכל מהותו הוא
חפצא של הלל והודאה, [שזו כל מהות עצמותו של
יום, שלא מצינו כוונה בשאר ימים], שבו ניתנה
האפשרות לקיים 'פִּי שִׁמְחַתְּנִי ה' בְּפַעֲלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי
יְדֶיךָ אֲרֹנָי' להרגיש בחוש את חסד השי"ת החופף
עלינו כל היום, ואת המחדש בטובו בכל יום תמיד,

של 'השמים מספרים כבוד א-ל', הרי הוא אדם חי,
וכן מרגיש כל הזמן את 'המאיר לארץ ולדרים עליה
ברחמים', שהכל נעשה לטובתו, וכמשנ"א 'פִּי
שִׁמְחַתְּנִי ה' בְּפַעֲלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יְדֶיךָ אֲרֹנָי, ואזי גם
שמגיעים עליו צרות אינם ממיתות את בשרו,
שכבר יש לו את הכח להרגיש כבן כלפי אביו כשבא
לייסרו. וזה עומק כוונת דברי רשב"ג שאנו במצב
שאינן השוטה נפגע, דהיינו כמו אותו השוטה
שמתרגל לעולם כמנהגו נוהג, וע"כ אמרו ד"א שאין
בשר המת שבחי מרגיש באיזמל, שהוא ממת את
רגשותיו, וגרוע ממת שעדיין מרגיש. והנה
רואים אנו בחוש שכאשר האדם לא מרגיש את
הצרות, אזי גם כשמגיעה הישועה - אינו יודע
לשמח בה כדבעי, שכבר המית את כל רגשותיו,
והוא נעשה אדיש ושאנן, וכאותו הרשע שאינו
מבחין בכל יום 'על ניסיון ועל נפלאותיך שבכל יום
עמנו', ורק החכם החי הוא היודע כיצד להודות, גם
על הצרות והמצוקות שעוררוהו. וזה מש"כ
רש"י, שהיו מחבבין את הצרות, 'שנגאלין מהן,
והנס חביב עליהן להזכירו לשבחו של הקדוש ברוך
הוא, וכתבין ימי הנס לעשותן יום טוב'. ומה"ט
תיקנו בעל הניסים 'על התשועות ועל המלחמות'
שלאחר התשועות אנו מודים גם על המלחמות.

ו. ומסתברא שמאותם הטעמים שנאמרו בגמ' שאין
לקבוע עוד ימים טובים על הניסים שנעשו בדורות
המאוחרים, כמו"כ מאלו הטעמים בטלה מגילת
תענית, שכיון שאנו שרויים בגלות הגוף והדעת,
אזי גם אין כוחנו להודות כדבעי אף על הניסים
שהיו בעבר. ולפי"ז היו"ט של ימי החנוכה שלא
בטל, הרי בהכרח שכלפיו נשארה לנו החיות
והדעת להרגיש באותם הצרות ובתשועה. והתחדש
בזמן זה של ימי החנוכה הארה לדורות לקובעו
כחפצא של יו"ט להלל והודאה, וזמש"א בפייט 'גְּנִי
בִּינָה יְמֵי שְׁמוֹנָה קְבָעוּ שִׁיר וְרַנְּנִים, שניתן הכח
לחז"ל לקובעם לדורות שבהם מחבבים את
ה'ריבם' 'דינם' ו'נקמתם', ומודים אף על הצרות
והמלחמות.

ובאמת הרי זמן זה כבר נקבע מימי קדם, וכמו
שאמרו בפסיקתא שבימים אלו נשלמה מלאכת
המשכן, ושילם הקב"ה לחודש זה בחנוכת בית
חשמונאי, וכמו"כ מבואר במדרש (בהעלותך), שבעת
הקמת המשכן והקרבת הנשיאים, חלשה דעתו של
אהרן, שהוא ושבטו לא השתתפו בזה, והבטיח לו
השי"ת שיזכו בניו בזמן החשמונאים להיטיב
ולהדליק את המנורה, ולנס פך השמן, וכמו שביאר
הרמב"ן (שם), ומבואר בדבריו שהדלקת הנרות
בימי החנוכה הם בבחינת הדלקת המנורה
שבמקדש, ונמצא שהם ימי הארה נשגבים מלמטה
ומלמעלה.

והולך, אזי ההעלם היה מתגדל ומונע מעמנו
לראות מהבריאה את יוצרה, וההסתרה היה מבטל
את הגילוי, ולפיקך גער בו והעמידו באומרו 'דִּי,
להגבילו בכמותו ובאיכותו - באיזון המדויק -
שתישאר הבחירה שווה ביד האדם להכיר בכבודו
יתברך. ולפי"ז יש לפרש את מש"כ רש"י בפ' לך
לך בפירוש ש-ד-י שיש די באלוקתי לכל בריה,
שאינן זה פירוש נוסף על מש"א בגמ' הנ"ל, אלא
שהוא הטעם למה שאמר לעולמו די, שהוא בשביל
שיהיה די באלוקתי לכל בריה, והיינו שהאלוקות
המתייחסת להנהגת הטבע, (הטבע גי' 'אלקים'),
תתגלה בשיעור שיוכל כל יחיד להכירו מתוך
הבריאה.

וזה מה שאמרו חז"ל רשעים בחייהם קרויים
מתים, וכדאייתא במדרש (תנחומא שלחי וזאת הברכה),
צדיקים אפ"י במיתתן קרוין חיים וכו', אבל
הרשעים אפ"י בחייהם קרויים מתים וכו', רשע
בחייו חשוב כמת, מפני שרואה חמה זורחת ואינו
מברך 'יוצר אור', שוקעת אינו מברך 'מעריב
ערבים', אוכל ושותה ואינו מברך עליה. אבל
הצדיקים מברכין על כל דבר ודבר שאוכלין ושותין
ושרואין וששומעין, עיי"ש. והיינו דהרשע אינו
מתפעל ומתרגש בכל יום בראותו שהחמה זורחת
ושוקעת, וכן את כל בריאתם המופלאה והשונה של
החיות העופות והדגים, ובכך הרי הוא בבחינת מת
בלא הרגשה. ומאידך הצדיק מתעורר בכל יום
ומחדש את התפעלותו ואומר 'המחדש בטובו',
ו'המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים'. ואפשר
שאף כל חילוק בריאת היום והלילה, הוא למטרה
זו, בשביל שנוכל להבחין בחידוש העולם, להרגיש
כפשוטו את 'המחדש בטובו בכל יום תמיד', וזה
היש די באלוקתי לכל בריה.

ובזה נראה לבאר שזה מש"א יעקב אבינו לבניו,
'אָל-ל-ש-דִּי יִתֵּן לְכֶם רַחֲמִים, וכדפרש"י, מי שאמר
לעולם די יאמר די לצרותי, דהיינו מאותה
הבחינה, שהרי כל מטרת ותכלית יסורי ישראל,
וכל מה שמצירים להם, הם בשביל לעורר, לחנך,
ולזכך, וכמש"נ 'פִּי פֶּאֶשֶׁר יִסֵּר אִישׁ אֶת גְּנוֹ ה'
אֱלֹהִים מִיִּסְרָךְ, שעי"ז יגיע להטיב דרכיו, אולם
מאידך בריבוי הצרות עלול האדם להיכנס
לאדישות, לקהות חושים, וייאוש, ואזי בטלה כל
תכלית הייסורים, וזמש"א מי שאמר לעולמו די -
באיזון הנכון והמדויק - שלצורך העמדת הבחירה
לראות את אלוקותו יתברך בבריאה, ושלא תבטל
תכליתו - הוגבלה הבריאה, כמו"כ יאמר לצרותינו
די, שמפני ריבויים עלולה להתבטל תכליתם,
שיגרמו להמית את הרגשותיו, ושלא יגיע מה'צרה
ויגון אמצא' - ל'ובשם ה' אקרא'.

ה. ונראה שעניינים הללו תלויים זה בזה, דמי
שמרגיל את עצמו לחיות בתדירות עם ההרגשה

ומאיר לארץ ולדרים. שהרי באמת יחולנו לגאולה היא בשביל להודות, וכדאמרין 'וכל החיים יודוך סלה', וכמשנ"א 'הושיענו ה' אלקינו וקבצנו מן הגוים להדות לשם קדשך להשתבח בתהלתך', שזו התכלית. וכמו"כ בתהילתנו אנו אף משיביחים את עצמנו, איש כפי מהללו. וזה מה שאומרים בהלל, 'לא אמות פי אַחִיהָ וְאֶסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְ-הוָה', וצ"ב הכפילות בזה, כי אם לא מת הרי הוא חי, וע"כ דלא סגי בלא למות, אלא בעי טפי להיעשות חי.

ואזי זוכים אף להודות על המלחמות, וכן הוא לשונו הזהב של רבינו יונה (שע"ת ש"ב או' ד-ה), וכאשר יקבל האדם את מוסר השם, ויטיב דרכיו ומעלליו ראוי לו שישמח ביסוריו, לפי שהועילוהו ותעלות נשגבות, ויש לו להודות לשם יתעלה עליהם כמו על שאר ההצלחות, שנאמר 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא', ונאמר 'צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא', וכו'. ויש על הבוטח בשם להוחיל במעוף צוקתו, **כי יהיה החושך סבת האורה**, כמו שכתוב 'אל תשמחי איבתי לי כי נפְלִיתִי קִמַּתִּי כִּי אֶשֶׁב בַּחֹשֶׁךְ ה' אור לי', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש תהלים כב) **'אלמלא נפּלתי לא קמתי'**, אלמלא ישבתי בחושך לא היה

זרוע קדשו לעיני כל הגוים וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו' (ישעי' נב,י), ופירשו בזה לפי מש"א חז"ל (ברכות דף ו ע"א), דהקב"ה מניח תפילין, ובהם כתוב 'כי מי גזי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו', (דברים ז,ד), שהוא מגלה על בחינת הבנים, וכשלעתיד לבא יבואו העכו"ם ויטענו אמאי לא קיבל הקב"ה את תשובתם, על כך כביכול יגלה ויחשוף ה' את זרועו להראות את תפילין דמרי עלמא, וכמו שאמרו (שם) 'וכלהו יתיב באדרעיה', (ותשי"י מכוסים הם), דכתיב בהו הפסוק הנ"ל, ובזה להצדיק את ישועת בניו אלו ישראל, שרק כלפיהם מהניא התשובה לגמרי, מדינא דאב שמחל על כבודו, כבודו מחול, ומשא"כ כלפי כל הנכרים אינו אלא כמלך עליהם, ומלך שמחל על כבודו, אין כבודו מחול. ועל כך אנו מתפללים בימים אלו, שאהבתו אלינו כבנים תתגלה במהרה לעין כל 'פי אַרְכָּה לְנוּ הַשְּׁעָה' - וכביכול 'אין קץ לימי הרעה', ויתבטל ההסתר וההעלם, ויראו כולם באור החדש בציון את ישועת אלוקינו לבניו האהובים, ותגיע הבריאה אל תכליתה בקרוב בב"א.

מִדֵּן הַמִּשְׁגִּיחַ שְׁלִיט"א

ימי הלל והודאה

שיחה שנמסרה בהיכל הישיבה הק' - חנוכה תשפ"ב. נכתב ונערך ע"י ידידינו הרב מ.ד. אינדיג שליט"א ותשו"ח

פשוט, בא דוד המלך וביקש שהוא יסדר ספר של נעימות של תהילות של הילולים וישתמשו בזה והוא יהיה נזכר בבתי כנסיות ובתי מדרשות אגורה באהלך עולמים כך דוד המלך ביקש והוא נענה ונתקבלה תפילתו של דוד ובכל פעם שאנחנו מהללים אנחנו משתמשים בתהילות של דוד המלך ע"ה (עפ"י ירושלמי שקלים פרק ב), דוד המלך ע"ה מרוצה מזה והוא חפץ בכך הוא הואיל מאוד לגרום לנו לומר את ההילול להי"ת, בני אדם עושים שטייגן עם מה שהוא לימד איך מהללים את הי"ת, ב"ימים טובים" יש תפקיד לומר סדר הלל לפי איך שלחכמים היה את הקבלה מה גורם להוסיף הילולים וכך נהגו וכך נוהגים, הוסיפו אפילו הנהגה שבראשי חודשים קורים קטעים מן ההלל של הימים טובים עם השמטות קצת כדי שזה לא יהיה ברמה של המחויבות כמו שבימים טובים, הראש חודש לא מחייב מה שהימים טובים מחייבים, כשהיו את הניסים והנפלאות של מלחמת החשמונאים עם היונים וראו איך שהי"ת גילה את רצונו עם ישראל באופן מיוחד מאוד

לקרוא את ההלל, יש לנו תפקיד להלל. נשתדל ללמוד בס"ד במצוה הזו - מצות ההלל! הפסוק בישעיה אומר (מג כא) "עם זו יצרתני לי תהלתִי יספרו", הי"ת מגלה לנו שהוא יצר אותנו יצירה בתפקיד של "תהלתִי יספרו", כשהי"ת מגלה לכלל ישראל דרכי ההנהגה שלו אז לכלל ישראל יש תפקיד להלל על דרכי ההנהגה שמתגלים לו, יש הילולים שמהללים באופן סדיר וזה ההילולים שאנחנו רגילים יום יום שתקינו לנו ולימדו אותנו חכמים לסדר סדר של פסוקי דמרה בכל יום, יש את ה"הודו" וכמו שכתוב בגמרא (שבת קיח ב) "יהי חלקי עם אומרי ההלל בכל יום" יש את הששה פרקים שאנו אומרים בכל יום שהם הסיום של ספר תהילים מתהילה לדוד ואילך, יש לנו סדר, חכמים לימדו אותנו לומר תהילה לדוד שלוש פעמים ביום בשחרית פעמיים ולפני מנחה פעם נוספת, כדי להיות בן עולם הבא כמובא בגמרא בברכות, (ד ב) התפקיד של ההילול הוא תפקיד גדול עושים מזה שטייגן מתגדלים בזה שמהללים את הי"ת, אם היינו צריכים לסדר לבד סדרי הילול זה לא היה

בגמרא בשבת (כא ב) מצינו, מאי חנוכה, דת"ר בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשננסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה, ומפרש רש"י ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה - לא שאסורין במלאכה, שלא נקבעו אלא לקרות הלל ולומר על הנסים בהודאה.

ברמב"ם מדקדקים שמלשון הרמב"ם ניכר שהדלקת הנרות היא גם כן הודאה כמו אנו אומרים הנרות הללו ממילא לפי הרמב"ם גם זה יהיה כלול בלשון של "הלל והודאה" שיש את ההלל ואת ההודאה בברכת המזון בתפילה ובהדלקת הנרות, הימים טובים של החנוכה זה ימים טובים של הלל והודאה, כמו שאנחנו אומרים את ההלל ומברכים ברכה אשר קדשנו במצותיו וצונו, יש לנו מצוה

המלחמות והתשוועות וכמו בברייתא את הנס של פך השמן, ולשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה, קבעו חכמים באותו הדור חכמי בית חשמונאי קבעו להוסיף עלינו את המחויבות להלל כמו שבימים טובים מהלל את ההילול כך חכמים קבעו.

יש במדרש (משלי פרשה יד אות כח) "אמר רבי חמא בר חנינא בא וראה שבחו וגדולתו של הקב"ה שאע"פ שיש לפניו אלף אלפי אלפים ורבי רבבות כיתות של מלאכי השרת שישוררו וישבחו אינו רוצה בשבחן של כולם אלא בשבחן של ישראל שנאמר ברוב עם הדרת מלך, אין עם אלא ישראל שנאמר עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו", ידעו חכמים לדרוש שכשהנביא אומר עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, על ידי שמתקיים התהלתי יספרו זה ברוב עם הדרת מלך, ובזה כביכול ה"תמתהדר, וידעו חכמים ללמד אותנו מה החידוש שכתוב פה בפסוק, שלמה המלך אומר שברוב עם - הדרת מלך! החידוש הוא שתדע לך שיש אלף אלפי אלפים וריבי רבבות כיתות של מלאכי שרת, לגדודיו אין מספר (עפ"י איוב כה ג), והן משבחים ומהללים תמיד ובכל זאת הרצון של ה"ת כביכול "רוצה בשבחן של ישראל" שהתהלתי יספרו יהיה על ידי העם זו יצרתי, בשביל שיגידו שבחים בעולם ממשיך המדרש: וכן הוא אומר נדיבי עמים נאספו עם אלוקי אברהם כי לאלוקים מגיני ארץ מאוד נעלה א"ר סימון אימתי הקב"ה מתעלה בעולמו - מתי מתקיים מאוד נעלה - בשעה שישראל נאספים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ונותנים שבח וקילוס לפני בוראם.

יש במדרש תהילים (פרק קד) - אתה מוצא הכל מקלסין לקב"ה שנאמר ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם השם ואין קילוס גדול להקב"ה אלא קילוסן של ישראל שנאמר עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, משמקלסין ישראל, מקלסין המלאכים אחריהם, עוד מצינו במדרש (תנחומא בשלח יג) "אמר ר' חלבו בשם ר' שמואל בר נחמן ראה מה כתיב ותשאני רוח ואשמע אחרי (יחזקאל ג יב), מהו אחרי אחרי שקילסתי אני וחבירי, אחר כך הלכו מלאכי השרת ואמרו ברוך כבוד ה' ממקומו", רק אחרי הקילוס שקילס יחזקאל וחבריו שמעתי את הקול רעש גדול ברוך כבוד ה' ממקומו, לעם שיצרתי שתהלתי יספרו יש תפקיד גדול תפקיד חשוב, חשיבות גדולה יש לעם הזה בזה שהם "מהדרי המלך" ההדרת מלך זה מהכח של הקילוס של ישראל, אז יש מה שבכל יום ויום, ויש במה שמוסיפים בימים טובים בהלל והודאה, ימים יש בהם את החיוב של ההלל והודאה, אז כדאי לשים לב למה שכותב החובות הלבבות בשער חשבון הנפש בחשבון השמונה עשרה:

הוא שיתבונן ערכו בכריאה בין העליונים והתחתונים, ויתבאר לו קטנותו וזעירותו בין יצירות הבורא יתברך, כמו שבארתי בענין הזה בשער הששי מן הספר הזה ויסתכל אח"כ במה שחלק הבורא מן הגדולה לאדם, שהשליטו במיני החיים והצמחים והמוצאים, כמו שכתוב: **תמשילוהו במעשי ידיך, וגו'**, - דוד המלך ע"ה אומר בתהילים (ח ד) "כִּי אֶרְאֶה שָׁמַיִךָ מַעֲשֵׂי אֲצַבְעֹתֶיךָ יָרַח וְכֹכָבִים אֲשֶׁר פִּזְנָנְתָּה מִה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְבֵן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ" אומר דוד המלך ע"ה כשאני מסתכל במבט כללי ואני רואה את שמך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אני רואה בזה את ה"מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו" כמה מקום תופס האדם הקטנטן בעולם לעומת השמים ושמי השמים, אפילו רק מהשמים ולמטה הרי כל כוכב וכוכב הוא גדול פי כמה וכמה פעמים מהעולם, ואם כשאתה עומד פה בעולם ואתה מסתכל על הכוכב אתה רואה נקודה קטנה מה היה אילו היית עומד על הכוכב ומנסה לראות את העולם, האם היית רואה את העולם? הרי לא היית רואה כלום, אז לעומת כל זאת האדם עצמו, ובכל זאת כשהאדם מסתכל על עצמו ומסתכל במה שחלק לו הבורא גדולה הוא מבין את גודל תפקידו, וזה מה שאמר דוד ע"ה אמנם האדם הוא בבחינת "מה אנוש" אבל בכל זאת אתה "תזכרנו", האדם מבין שנתנו לו תפקיד גדול וכדברי המשך הפסוקים "תִּמְשִׁילוּהוּ בְּמַעֲשֵׂי יְדֶיךָ כַּל שִׁתָּה תַחַת רַגְלָיו", אתה רואה שנתנו לו תפקיד גדול נתנו לו שלטון גדול נתנו לו אפשרות להשתלט על העולם נתנו לו כח ושכל והרבה אפשרויות. **שהודיעו חקי תורתו** למי הקב"ה נתן את התורה? לא לשמש, לא לירח ולא לכוכבים ולא למלאכים שהם יותר חשובים מהירח מהשמש ומהכוכבים, את התורה נתנו לאדם לבן אנוש, **והעמידו על כל מה שיש בו תקנתו מסודות עליון העוה"ז ותחתונו** - הי"ת לימד את האדם יש לו אפשרות לדעת דברים נשגבים סודות עמוקים, לדעת מה הוא בעולם, מה האישיות של האדם, וכי האדם נמדד בגובה שלו או ברוחב שלו כמה הוא שוקל על המשקל? וכי זה המודד? **והרים מעלתו בשבחו ובהודאתו לבוראו** נתנו לאדם תפקיד שהוא יהיה המשבח והמודד לבוראו, אחרי שהאדם רואה את עצמו מזערי וקטנטן כמה הוא תופס מקום "מה אנוש" מה הוא בן אדם, אבל מאידך גיסא, תראה אזיה תפקיד נתנו לך, **ובקראו אליו בצרות נתנו לו תפקיד שיתפלל ושיבקש מהי"ת בצרותו ובענותו בעת המצוקות** הי"ת עונה לו כשהוא התפלל, היה לו מצוקה והוא התפלל זה מלמדנו עד כמה הקב"ה קשור אליו **ובחרו בו ושלחו אל בוראיו** הי"ת בחר באדם

כשלוחו כמו שמצינו שהיו נביאים שהי"ת שלח אותם שליחים, בני האדם הם שלוחי הי"ת ומסרו אליו סודות גבורתו והראות המופתים על ידו שהי"ת רוצה לגלות את עצמו בבריאה, הי"ת מגלה לאדם ומגלה לכלל ישראל אותות ומופתים יד חזקה זרוע נטויה וכל דרכי ההנהגה בכל מיני הזדמנויות שעברו על כלל ישראל במשך הדורות **עם מה שיארך ספורו מן הטובות הנסתרות והנראות הגופיות והרוחניות הכוללות והמיוחדות, חסד וטובה עלינו** יש דברים שסופרו באופן כללי כמו מה שהיה עם האבות הקדושים, שהיתה הנהגה עם אברהם אבינו ועם יצחק ועם יעקב הנהגה באופן אישי, וכך היה עם עוד אישים מכלל ישראל, יש דברים שהם ידועים לנו ויש הרבה דברים שאינם ידועים לנו, אולי היו ידועים בזמנם לכל אחד ואחד באופן אישי, יש דברים שהם נסתרים גם מבני האדם וכמו שמצינו (נדה לא א) אין בעל הנס מכיר בניסו, כשדוד המלך ע"ה פתח את הפרק הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו הוא פותח בכותרת ראשית ואומר "לעושה נפלאות גדולות לבדו" הוא אמנם הולך כעת לומר הרבה ניסים גלויים שנעשו לכלל ישראל כמכה מצרים וההליכה במדבר וקריעת ים סוף וכו' גם דברים הטבעיים לעושה אורים גדולים וכו', מכל מקום גולת הכותרת היא לעושה נפלאות גדולות לבדו אנחנו יודעים שיש להי"ת דרכי הנהגה של נפלאות גדולות לבדו, **והסתכל, אחי, כמה ערכך נקלה וענייך נבזה** תחשוב בעצמך כמה אתה מעריך וכמה הערך מבחינת נבוא איך אתה מתייחס הרי היה אפשר שזה יהיה דבר פשוט ונבזה חלילה, אבל **וכמה גדלך בוראך** כמה הי"ת גידל אותך, ע"י מה שהי"ת נתן לכלל ישראל, את המתנות העצומות שהי"ת גידל בהם את כלל ישראל בזה גופא שהוא הראה להם את הניסים והנפלאות העצומים, להכיר אותו יתברך וממילא יש אפשרות להודות לו ולשבח אותו יש אפשרות להלל אותו, תורה שהי"ת נתן והמצות שהי"ת נתן זה גופא הלשבה והלהלל, זה גופא צורה של קיום ציווי ומצוה ורצון של הי"ת, הוא תהלתך והוא אלוקיך, נתנו לאדם את האפשרות לרגש הזה כדי שהוא יוכל להרגיש את הקשר שיש בינו ובין הי"ת, יש אפשרות שדברים יהיו במציאות אבל אין לאדם שום רגש ותקשורת לענין, ואז אין לו באמת כלום זה לא שייך אליו כלל, כשהי"ת עשה את הניסים והנפלאות במצרים של קריעת ים סוף והוא נתן לכלל ישראל להרגיש את הרגשות הללו מה היה בלי זה ואיך את מרגיש עם הניסים והנפלאות, התורה אומרת לנו "אז ישיר משה" מתי זה קרה כש"זירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ד' במצרים", כשאתה רואה מה קרה מיד ויראו העם את השם ויאמינו בד' ובמשה

ובזה זה יגמר, ואחרי כמה דורות כבר לא ידעו כל מה שהיה במשך כל השנים, אין הדבר כן ה"בני בינה" קבעום בהלל ובהודאה וכעת כל כלל ישראל במשך כל הדורות מוסיפים עוד הילול ושבח ותהילה להי"ת באותם שמונה ימי הלל, הלל שבכל יום אי אפשר לומר כי הרי לא ניתן לומר כל יום "אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרוא את ההלל" אתה יכול לומר את הפרקים האלו אבל זה לא כמו הילול שמתקבל כשאתה מצווה ועושה זה מציאות אחרת לגמרי, החיוב של ה"עם זו יצאתי תהלתי יספרו" מתגלה פה ומתגדל פה ואז בכל מילה ומילה בכל ביטוי וביטוי שאתה מבטא כלפי הי"ת ניכר כאן ה"בא וראה שבחו וגדולתו ותפארתו של הי"ת" איך שאע"פ יש לו אלף אלפי אלפים וכו' אינו רוצה אלא בתהלתן של ישראל, הנה אתה רואה כאן את הרוצה, בשביל מה נעשו הניסים בשביל מה נתנו את הדעת והשכל וההבנה מה התוצאה של כל זה, אז השכילו להבין שהתוצאה היא שכל ישראל בכל הדורות יוסיפו ויהללו וישבחו, ומה נעשה שם למעלה? איזה ואשמע אחרי קול רעש גדול יש אחרי ההילול שאנחנו מהללים כאן למטה, אנחנו לא יודעים! אנחנו נפגש עם זה לצנח נצחים, אומר לנו החובות הלבבות תחשוב על זה חוס על העטרה הגדולה המעולה אשר עטרך בה, צריכים לעשות שטייגען מזה צריך להתגדל ולהתעלות עם זה.

ואל יביאך מה שנסאך הבורא בו כמה שזכרתי לך מחסדיו וטובותיו, להתנאות בענין ולהתגדל בנפשו ולהתרימם בחסד הבורא עליך, ותחשוב, כי מן הדין הוא לך, ושאתה ראוי לו ויאות לך כמוהו לא זו התוצאה שצריכה להיות לך אלא הדבק בכניעה ובענוה ובשפלות, שאתה ראוי לה כשתודה באמת על ערכך בבריאת הבורא יתעלה תחשוב טוב איך אתה צריך להרגיש, כמה הכרה בטובה שהי"ת היטיב אתנו כמו שחייב בו העבד החלש הנבזה הנקלה, כשינשא אדוניו מעלתו וישימהו עם אנשי סגולתו זה הרי ממש "מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו" כשאנחנו אומרים את הפסוק הזה אנחנו יכולים לכוון על עצמנו שכמה עניות ונבזות שיש בנו הי"ת מרום אותנו לשים אותנו במסגרת המרום כל כך שחביבים ישראל יותר ממלאכי השרת, להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו עם הנדיבי עמים נאספו עם אלוקי יעקב - מאוד נעלה, אמתי מתעלה כשישראל משבחים את הקב"ה, זה הרי חסד ממנו עליו - מבזות נפשו והיותה בעיניו כערכה הראשון, קודם שיגביר אדוניו חסדו עליו. ואל יתגדל לפניו ואל יגבה לבו כמה שהגיע אליו מן הגדולה והיקר, ואל יבקש ממנו משאליו מן רגילות, לא להגיד את המילים איך שזה יוצא, אלא

חובות הלבבות חוס על העטרה המעולה הזו והמעלה הרמה שהרימך אליה בעולם הזה, והגמול הגדול שצפנו לך בעוה"ב הרי מהאזרחות הזו פה בעולם הזה כשאתה משכיל ומבין מה רוצים ממך כשאני מסתכל במבט נכון כשאני מבין לא להסתכל על העולם במבט השטחי שבו, אלא לראות בבריאה הזו דרכי ההנהגה של הי"ת ולהתמקד בכך ולהשכיל להבין - זו המטרה והתכלית! זה אמנם אותם אירועים קרו בהזדמנות מסוימת מאוד ולזמן מסוים, וכמה מקום זה תופס בהיסטוריה של העולם שהוא ששת אלפים שנה? ממש כלום, כמה זמן היה היציאה ממצרים והקריעת ים סוף, כמה שעות בלבד, והיה מקום לחשוב ולומר מה אתה עושה עסק מכמה השעות הללו ומה עם אלפי השנים האחרים, כן! תקח את הקריעת ים סוף ותעשה מזה עסק, כל יום תשורר את שירת הים, "ויאמרו לאמר" כשכלל ישראל שרו את השירה ברוח קדשם הם קבעו שזה יאמר הלאה, הם מלמדים את אלו שלא היו שם שהם ימשיכו לשיר את השירה הזו, תתבונן מה קרה שם ב"ישראל אתה היד הגדולה אשר עשה ד' במצרים" מה קרה ב"ישראל העם את ד' ויאמינו בד' ובמשה עבדו" ואז גם אתה תוכל להגיע להשגות האלו הרי כמו שהמשנה ברורה (סימן נא סק"ז) מביא את הנוסח שכמו שלהם היה מחילת עוונות גם לך יכול להיות מחילת עוונות אם אתה תשיר את השירה ברגשות הנכונים כמו שאפשר כי נתנו לנו את הכוחות האלו ובהדבק בעבודתו ובהודאתו תדבק בשטח הזה של העבודה וההודאה, אל תשאיר את זה שזה יזרום וישכחו את זה אלא תדבק דרך זה, וזה מה שעשו לנו חכמי בית חשמונאי ה"בני בינה" קבעו שיר ורגנים, כשהם השכילו להבין אז לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים, מה הכוונה ימים טובים מה ההטבה שיש בימים האלו זה ההלל וההודאה!!! תעשה מזה עסק תתבונן בענין, תחשוב על זה, תתרגש מהענין, אתה מכיר את הי"ת והוא נותן לך הזדמנות לומר על הניסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות! על מה שהמנורה דלקה שמונה ימים אע"פ שזה היה מספיק רק ליום אחד! על מה שמצאו את היום האחד וכו' כל מה שמבארים לנו וניתן למשמש ולמצוא עוד ועוד זה הכל כלול ונכלל, הי"ת נתן פה מתנה לכלל ישראל לא רק לשעתו אלא לעתיד לבוא, הוא נתן לכלל ישראל את הזדמנות להתעלות ולהתגדל יותר ויותר ב"עם זו יצאתי לי תהלתי יספרו" וכשחכמי בית חשמונאי אותם "בני בינה" השכילו להבין שהיה פה איזה מקרה או עובדה, זה לא עובדה או מקרה רק לשעתו שהיה ניסים ונצחונם והחזרנו את העבודה לבית המקדש וכו' הפלא ופלא אפשר לחכך את הידים ולהנות ולהיות מרוצים וזהו זה,

עבדו, היה לזה תוצאה לראיה הזו, נתנו לכלל ישראל את האפשרות לחוש ולהרגיש מה עשו להם ומה עושים להם וממילא התוצאה היתה - אז ישיר משה ובני ישראל! ואכן כלל ישראל הביעו את הרגשתם במילים "עזי וזמרת קה ותהי לי לישועה" ההרגשים באים לידי ביטוי ב"אשירה לד' כי גאה גאה" הרגשנו ואנחנו מביעים את הרגשות הללו, ויש לזה חשיבות כי זה מתקבל אצל הי"ת כביכול, וכשמלאכי מעלה רואים את מה שקורה פה, אומרים מלאכי מעלה להי"ת מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, יש לך עם חשוב, נכון שאנחנו לא מבינים ולא יודעים בשביל מה כל התהליך הזה כי אנחנו לא יודעים את הסוד למה הי"ת ברא את הבריאה, אין לנו ידיעה זה לא בשבילנו, הכשרון של הי"ת גדולתו אין חקר, תבונתו אין מספר, אל תנסה לחשוב למה זה נעשה, זה הרי בשביל נצח נצחים שלנו, זה הנצח נצחים שלנו, אנחנו לא רק זמניים אנחנו נצחיים זה נצרך לנו לכל הנצח נצחים בשביל מה שהי"ת ברא את הבריאה כמה גדולך בוראך עם מה שאינו צריך לך הרי הי"ת לא צריך אותך וכו' לומר שהוא מקבל מזה תועלת חלילה וחס? הי"ת שלם בתכלית השלם שאי אפשר להוסיף לו שום שלימות זה רק לתועלת הנברא וגודל צרכך אל השגחתו והנהגתו הרי האדם לא יכול להתגדל לבד אפילו שעה קלה, אפילו במשהו על אחת כמה וכמה להתגדל בכל מה שהאדם צריך על כל הרמ"ח אברים וש"ס גידים שלו, ועל הכל השכל והבריאות שלו, שהכל יתפקד כמו שצריך להבין מה שצריך להבין ולהסתדר עם מה שצריך להסתדר ממילא וחוס על העטרה המעולה הזאת, אשר עטרך בה כשאתה תתבונן את הענין הזה אתה צבין שהי"ת העדיף אותנו נו על כל ברואי מעלה ומטה כלל ישראל הנבראים הללו שהם ממוצעים - הם באמצע במרכז הם שייכים לעולם התחתון והבזוי יותר לעולם הזה, שייכים מבחינה אזרחית ה שייכים לעולם הזה אבל מבחינה תכליתית הם שייכים לעולם העליון הם קיבלו את התפקיד היותר נשגב שיש בבריאה יותר מאשר מלאכי מעלה שמהללים ומשבחים את הי"ת וזה טובתם של הנבראים ההם בזה הם משכלים ומבינים הם הרי רצוניים הם לא כעצים ואבנים, אותם אלף אלפי אלפי וריבי רבבות מלאכים קדושים שלגדולתו אין מספר הם נבראים עצומים שיש להם הרבה שכל ורצון והם מיעים את הכל דרך ההילול והבח שהם משבחים את הי"ת אבל עוד יותר מכך מה החשוב ביותר מה המעולה ביותר זה שיש נברא קטנטן שנמצא באזרחות הפחותה ביותר אבל נתנו לו נפש נשמה ושכל והוא יכול להשתמש עם זה והוא יכול להרגיש הרגשים של קשר עם הי"ת, זו עטרה גדולה מה שאומר

צריך להכיר טובה להי"ת על כך, וְתַחֲסְרוּהוּ מַעַט מְאֹלָהִים וְכָבוֹד וְהֶדָר תִּעֲשֶׂרְהוּ" במה שניתן לכלל ישראל את התפקיד של "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו" וברוב עם הדרת מלך, אנחנו כביכול המהדרים של מלכות שמים, צריך להחשיב את זה וכשמחשבים את זה נכון ועושים את השטייגן הנכון מכך, זה לא נשאר רק לשעתו זה בוודאי ובוודאי ישפיע על כל הימים הבאים לטובה הם הרי ברמה אחרת לגמרי אחרי שנתנו שמונה ימים להרבות הלל והודאה ותוספת של עם זו יצרתי קשר עם הי"ת ברמה היותר חזקה ועצומה, בודאי שההמשך והתוצאות הם לאין ערוך יזכנו הי"ת.

שצריך, ההלל זה כבר תוספת מאשר בכל יום ויום, כשמעירים אותך בבוקר יש אפשרות להרבות כבוד שמים ע"י שקמים מהר ובאים בזמן, ובוזה מראים כבוד להי"ת ומרבים כבוד שמים, עוד ממשיך המדרש ואומר "מכאן אתה למד שלא ינהג אדם גאוה לפני המקום שכל המתגאה לפניו מתבזה וכה"א (שמואל א ב) כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו, וכן אתה מוצא בדרך מלך ישראל שלא נהג עצמו בגאוה לפני המקום אלא בזה עצמו לפניו כהדיוט להרבות כבודו של מקום" זה המעלה של נברא כמו שדוד המלך אומר "כִּי אֶרְאֶה שָׁמַיִךְ מַעֲשֵׂי אֲצַבְעֹתֶיךָ יָרַח וְכּוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנְנָתָה" ומיד מחשב "מה אנוש" ובכל זאת למרות ה"מה אנוש" "תִּמְשִׁלְהוּ בְּמַעֲשֵׂי יְדִיךָ לֵלַי תַּחַת רַגְלִי", בכל זאת נתת את כל התפקיד והמעלה לאדם, כמה

להרגיש מה התפקיד שניתן לנו פה, מצינו במדרש (במדבר פרה ד אות כ) "אל תתהדר לפני מלך ובמקום גדולים אל תעמוד אם לפני מלך ב"ו צריך אדם לנהוג שפלות בעצמו קל וחומר לפני המקום ונתנין הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים, ללמדך שאין גאוה לפני המקום" - צריך להרגיש שהמחויבות היא מחויבות מוחלטת, צריך עם כל הכוחות לעשות רצון אבינו שבשמים! וממשיך המדרש ואומר "אליהו אומר כל המרבה כבוד שמים וממעט כבוד עצמו כבוד שמים מתרבה וכבודו מתרבה, וכל הממעט כבוד שמים ומרבה כבוד עצמו, כבוד שמים במקומו וכבודו מתמעט", נותנים אפשרות לבוא ולהתפלל בבית מדרש להי"ת, להגיד את הפסוקי דזמרה כמו שצריך את ה"אז ישיר" כמו

מורינו הגדול מיצצר שליט"א

כי עליך הורגנו כל היום

נמסר בחנוכה תשפ"ב

וזה מה שאמר ר' חנינא בן תרדיון אשריך שנתפסת על דברי תורה ואתה ניצול, אוי לי שנתפסתי על דבר אחד אבל אין אני ניצול, לא זכיתי שע"י יגרם קידוש השם נוסף להיות ניצול, כל קידוש ה' לא מובטח לאדם שיזכה שיהיה גם הקידוש ה' הנוסף של אתה ניצול, באיזה קידוש ה' מובטח כן לאדם את הקידוש ה' הגדול של הצדיקים גמורים שלא רק שהוא מוסר את נפשו אלא גם שיתקלס ה' ויראו את הנס הגדול.

במדרש בשיר השירים כתוב שאומות העולם תמהים האיך עם ישראל מוסרים את נפשם כ"כ על קדושת השי"ת, כמו אשה ושבעת בניה שכולם מסרו נפשם בשמחה, אבל יותר תמהים אומות העולם על ה'חולת אהבה' על ה'שחורות כעורב' שמשחירים עצמם כעורב על דברי תורה, האיך אתם יגיעים בתורה יומם ולילה, אבל יותר ממה שהם תמהים על כך שמשחירים עצמם כעורב, הם תמהים האיך יוצא מזה ה'חכו ממתקים וכולו מחמדים', איך יוצא שבחור משחיר את עצמו כ"כ על דברי תורה להבין כל סוגיא וסוגיא, ויוצא מזה כזה עונג שכולו מתמלא בתחושה נפלאה של כולו ממתקים ומחמדים, וזה הקידוש ה' הגדול והכפול כמו שאברהם אבינו יוצא מכבשן האש חי, ואת זה אומות העולם לא מצליחים לתפוס את הקידוש ה' הגדול הזה שלא רק משחירים עצמם כעורב עוד נהנים מזה, אתה רואה בחור בישיבה מלא בשמחה ובגישמע'ק, ואתה מבין שהוא אחרי עמל התורה של כמה שעות. אין אח ורע לקידוש ה' הגדול הזה.

ה"עליך הורגנו כל היום" שזה מה שנס חנוכה בא לומר לנו, וזכינו לזה מכח ה"עליך הורגנו כל היום" של האשה ושבעת בניה, ואת זה עלינו לקחת עמנו לדורות.

בגמ' (ע"ז יז ב) "תנו רבנן כשנתפסו רבי אלעזר בן פרטא ורבי חנינא בן תרדיון אמר לו רבי אלעזר בן פרטא לרבי חנינא בן תרדיון אשריך שנתפסת על דבר אחד אוי לי שנתפסתי על חמשה דברים אמר ליה רבי חנינא אשריך שנתפסת על חמשה דברים ואתה ניצול אוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואיני ניצול שאת עסקת בתורה ובגמילות חסדים ואני לא עסקתי אלא בתורה" והוא תימה הא שנינו שר"ע אמר כל ימי הייתי מצטער מתי הגיע מקרא זה לידי ואקימנו, אז למה כשר' חנינא בן תרדיון נתפס על דברי תורה הוא אומר אוי לי, אין דבר גדול מזה.

חז"ל אומרים שבקידוש ה' יש שני חלקים, יש את מה שאדם מוסר עצמו על קידוש ה', 'בכל נפשך' כל ימי הייתי מצטער מתי אגיע לידי ואקימנה, וע"ז גם ר' חנינא ב"ר תרדיון היה שמח שמחה גדולה שהוא זוכה לקיים את ה'בכל נפשך', אבל חז"ל אומרים אצל הרוגי לוד - חנניה מישראל ועזריה צדיקים גמורין היו, וראויין היו ליעשות להם נס, כל אומות העולם ראו, אבל הם זכו שעל ידם היה קידוש ה' נוסף מלבד המסירות נפש, מה שהם ניצלו בסוף, אברהם אבינו מסר עצמו וזכה לתוספת של קידוש ה' בזה שהוא ניצל מהאש, אמרו לו לטוריינוס הם צדיקים גמורים אבל אנחנו לא זכינו שיעשה נס נוסף על ידינו.

דוד המלך ע"ה אומר (תהילים מד כג) "כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם נִחְשָׁבְנוּ פְצֹאן טִבְחָה" והגמרא (גיטין נז ב) דורשת פסוק זה על שני ענינים בתחילה אומרת הגמרא רבי יהודה אמר: זו אשה ושבעה בניה אתיוהו קמא לקמיה דקיסר, אמרו ליה: פלח לעבודת כוכבים! אמר להו, כתוב בתורה: אנכי ה' אלהיך, אפקוהו וקטלוהו. ואתיוהו לאידך לקמיה דקיסר, אמרו ליה: פלח לעבודת כוכבים! אמר להו, כתוב בתורה: לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, אפקוהו וקטלוהו וכך עשו לכל שבעת בניה, מעשה זה בפשטות היה בזמן היוונים ואותם שבעה בנים מסרו נפשם על קדושת השם שלא להשתחוות לצלם, ובהמשך אמרה הגמרא רב נחמן בר יצחק אמר אלו תלמידי חכמים שממיתין עצמן באהלה של תורה.

היוצא לן מן הגמרא שיש את ה"עליך הורגנו כל היום" של האשה ושבעת בניה, ויש את ה"עליך הורגנו כל היום" של אלו הממיתין עצמם באהלה של תורה, ומי יותר נחשב ל"הורגנו עליך כל היום" האם האשה ושבעת בניה או שמא אלו הממיתין עצמם באהלה של תורה, ברור שאם הפסוק אומר "כל היום" עיקר הכוונה על אלו הממיתין עצמם באהלה של תורה, כי ה"הורגנו עליך" של חנה ושבעת בניה אינו כל היום? ולכן בפשוטו "עליך הורגנו כל היום" זה הממית עצמו באהלה של תורה, וכמו בימים ההם כך בזמן הזה, אנו צריכים ללמוד מהימים ההם לזמן הזה ולהיות מהממתין עצמן באהלה של תורה, ובוזה ניתן בימינו לקיים את

גבולות, המהדרין זה המון אבל זה עם גבול, מהדרין מן המהדרין זה מוסיף והולך כי הוא מוסיף והולך אין לו שום גבולות.

המלאכים הם למעלה מבנ"א ולמה בכ"ז הבנ"א הוא יותר מהמלאכים משום שהמלאכים הם 'עומדים' ואילו האדם הוא מהלך, אם האדם מוסיף והולך לא יהיה גבול לאן הוא יגיע, אבל זה היסוד של החנוכה, להוסיף ולהוסיף יותר ויותר תמיד ללא גבולות, זה התורה הקדושה.

של התורה שהיא מתרבה, כמה שרק האדם מתאמץ, והם מסרו את נפשם אז השמן התרבה, ח"ו מי שמתרפה אז השמן ח"ו מתמעט, בהא תליא מילתא.

המוסיף והולך של חנוכה זה היסוד של התורה, המהדרים זה נר לכל אחד, המהדרין מן המהדרין לשי' התוס' ביום א' נר א' וביום השני ב' נרות, יכול להיות שהמהדרים ידליקו יותר נרות, מהמהדרים מהמ"ד, ובכל זאת הוא רק מהדרין, והשני שהדליק פחות ממנו הוא מהמ"ד, בגלל שאם אדם מוסיף והולך אין לזה גבול, וזה המהות של התורה אין

זה ה"בימים ההם בזמן הזה" רוצים את הנס חנוכה את השמן הטהור, כמה שנמסור עצמינו על השמן על התורה והחכמה, השמן שמסרו נפשם [על העבודה] הוא דלק ח' ימים, לתורה אין לה גבולות, שום דבר לא מתרבה חוץ מהשמן שמרמז על התורה, אבל אשת עובדיה ונר המערבי שבו מדליק ובו מסיים, כי התורה אין לה גבולות, רק תלוי כמה האדם זוכה, מנהג שבעולם כלי ריקן מחזיק כלי מלא אינו מחזיק, בתורה זה הפוך.

בגמ' בתענית כתוב שלא נהנים ממעשה ניסים, ופה הדליקו עם שמן נס, מפני שזה לא נס! זה הטבע

מורינו הגרש"ד גוטסגזדה שליט"א

בגדר מצות נר חנוכה והמהדרין

ההידור היא ע"י דיכוי כ"א לא לצאת בהדלקה דבעה"ב [ע"י תשו' הגרעק"א תניא ג], ועכ"פ ההידור הוא דידיק גם כ"א בעצמו, ומה"ט ודאי דידיק כל אחד לעצמו בדוקא אי לא דרך שליחות, ונמצא דשורש פלוגתתם דנחלקו בעיקר גדר המהדרין דנר לכל אחד ואחד ולא תליא כלל בנידון אי ההידור נצרך להעשות יחד עם המצוה וצ"ב טובא כל דברי הגרי"ז.

ובאמת צריך לבאר גדר ההידור לדעת הרמב"ם אי נימא להתוספת נרות דמדליק כנגד כל אחד ואחד הוא הידור בקיום מצות נר חנוכה דעיקר המצוה ולא דמדליק עבורם, דמהו ענין הידור זה להדליק כנגד מספר בני הבית.

והנה במג"א תרע"ז סק"ח כתב דאפשר דאף לדין דעבדינן כמהדרין מ"מ קטנים פטורים וכ"מ בשלטי הגבורים ע"ש עכ"ל, [ונבמחצית השקל שם דבלא הגיעו לחינוך פשיטא], ובביאור"ל סוף תרע"ה ובמ"ב תרע"ז סק"ג הביא כן מהמאירי, ולכאורה צ"ב דבשלמא לדעת הרמ"א דהבני בית הם המדליקין שפיר תליא בבני חיובא, אולם לדעת הרמב"ם אי הגדר רק דידיק כפי מנין בני הבית לכאורה ראוי שידליק גם כנגד הקטנים, ובבית הלוי דייק בד' השלטי הגבורים דס"ל כדעת הרמב"ם וצ"ב, גם במאירי שם קצת משמע כדעת הרמב"ם ומ"מ כתב דמדליק כפי מנין בני בית הגדולים וכנ"ל.

ב. והנראה בכ"ז בס"ד, דהנה בעיקר מצות חנוכה נר איש וביתו, נראה הגדר דכיון דיסוד תקנת נר חנוכה היא על בני הבית דידיקו בפתח ביתם, ויש באחרונים לשון דהוא כחובת הבית, אך עכ"פ הוא חובה כדירי הבית, [והרי מי שאין לו בית אינו מחויב ויתכן דאם היה הבית רק כמקום היכן להניח היה מחויב לדור בבית כדי לקיים חובתו], ומשו"ה גדר החיוב הוא כחיוב משותף לכל בני הבית כחד, ומחמת כן צורת התקנה בעיקרה נתקנה נר איש וביתו, וכלשון הרמב"ם מצוה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שלא היה בו אלא אדם אחד, והוא כחדא חיוב אבני הבית, [ואף אי צריך שכל"א יצא בהדלקת בעה"ב הוא משום דכל אחד מבני הבית מחוייב בהך הדלקה], ועי' פנ"י שבת כא..

ונראה דגם התוספת דמהדרין נר לכל אחד ואחד ביסודו נשאר הגדר כחיוב משותף דבני הבית, אלא דההידור הוא דקיום החיוב לא יאה בנר אחד עבור כל בני הבית אלא יאה ריבוי נרות לכל אחד מבני הבית, ואין הגדר כמצוה בו יותר מבשלוחו, ואדרבה כאן אפשר דלא שייך זה דאף בחד נר הוא קיום דכולהו ואינו משום שליחות, אלא הוא הידור בריבוי הנרות עבור כל אחד ואחד, וזוהי צורת קיומם את חובתם המשותפת כבני הבית, ואמנם כבר דנו אי צורת ההידור היא באופן דיכונו לא לצאת

א. שבת כא: ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך.

והנה בהא דמהדרין נר לכל אחד ואחד נחלקו הרמב"ם והי"א ברמ"א דדעת הרמב"ם פ"ד ה"א וכפי שביאר בבית הלוי ובחידושי מרן ר"ז הלוי דמהדרין נר לכל אחד ואחד היינו דבעה"ב הוא המדליק כל הנרות רק דמדליק כמנין כל בני הבית, ודעת הרמ"א סי' תרע"א סעיף ב' דכל אחד ואחד מבני הבית מדליק בפני עצמו.

והאר"י הגרי"ז לבאר דנחלקו אי הידור מצוה הוא דוקא בשעת קיום המצוה או דשייך לקיים ההידור בנפרד, דדעת הרמב"ם דההידור חייב להיות כחלק מהמצוה ודוקא כ"ז דלא סילק ידו מהמצוה ומה"ט קיום ההידור הוא דוקא ע"י דבעה"ב דהוא המדליק עיקר המצוה יוסיף עוד נרות, דאי ידליק כ"א מבני הבית לעצמו נמצא דעיקר המצוה לחד וההידור לחד וזה לא שייך, והרמ"א ס"ל דאפשר לקיים ההידור אף בנפרד מהמצוה ומה"ט שפיר שייך דידיק כל אחד ואחד אף דלא הוא הדליק הנר דעיקר המצוה, וביאר שם דהוא לשיטתם דנחלקו גבי מילה בציצין שאינן מעכבין אי בפירש חוזר עליהן דדעת הרמב"ם דאחר שפירש אינו חוזר והרמ"א פסק דחוזר.

והנה דברי הגרי"ז צ"ב טובא דהנה יש לדון בגדר ההידור דנר לכל אחד לדעת הרמב"ם, האם הוא רק ריבוי נרות דמדליק מנין נרות כנגד כל בני הבית, [ונקעין הידור דמהדרין מן המהדרין דמוסיף נרות כנגד ימים הנכנסין והיוצאין], או דהוא כהדלקה עבור כל אחד ואחד רק דהבעה"ב הוא המדליק עבורם כשליחותם, והנה אי הגדר כצד א' דהוא רק כנגד כאו"א, א"כ הרי טעם הרמב"ם דבעה"ב מדליק הוא פשוט דהרי הוא חלק מהדלקתו ורק מדליק כמנין בני ביתו, ומדביקש הגרי"ז טעם בהא דבעה"ב מדליק נראה דסבר דביסודו הוא הדלקה עבור כאו"א דמשו"ה צ"ב מדוע לא ידליקו הם בעצמם, וא"כ הרי צ"ב טובא ביאור הגרי"ז דבעינן שיהא ההידור כחלק מהמצוה ומשו"ה מדליק הבעה"ב דמאי מהני דידיק הבעה"ב והרי אין הנרות הנוספים הידור והוספה בהדלקתו אלא הוא כקיום הדלקה דידהו, וכיותר דאי גדר ההידור דיהא נר והדלקה נפרדת לכל אחד הרי פשיטא דבכה"ג לא נאמר האי כללא דבעינן דיהא ההידור בשעת המצוה, דאין גדר ענין ההידור כלל כתוספת הידור בהדלקת הנר דעיקר המצוה דבעינן שיהא שייכות ביניהם, ואדרבה כל יסוד ההידור הוא דיהא נר נפרד לכאו"א.

ומאיך דעת הרמ"א דידיק כאו"א בנפרד הרי בע"כ דס"ל דההידור הוא דכל אחד מדליק בנפרד ולא יצאו כולם בחד הדלקה דנר איש וביתו, ובפרט אי צורת

בראשונים פסחים ז: יש דעות בראשונים דמצוות שאפשר לעשות ע"י שליח מברכין בעל ומצוות שאי אפשר לעשות ע"י שליח מברכין בל', והקשו הראשונים מנר חנוכה, ותי' דמ"מ צריך להשתתף בפריטי כדאמרינן בשבת גבי אכסנאי.

וצ"ב דהרי בפשטות הוא דין מיוחד באכסנאי דע"י שיתוף בפריטי חשיב נר דידיה, ואמנם פשטות לשון הראשונים הוא דצריך בנר חנוכה שיהא השמן שלו והוא חידוש גדול וכבר דנו בזה, והוא גופא צ"ב מהו דין זה ומנין דצריך שיהא השמן שלו, [ואולי הוא דוקא בשליח דע"י מתייחסת ההדלקה להמשלח בזה שמדליק בשמן דידיה וצ"ע], ועוד צ"ב דאף אי צריך שיהא השמן שלו מ"מ הרי מעשה המצוה היא ההדלקה ונעשית ע"י שליח, ומה לי בהא דבעינן דיהא השמן שלו וצ"ב, ובאמת במאירי דחה כן פירוש הנך ראשונים וצ"ב.

ד. והנראה מ"כ דהנה יש מצוות שהמעשה הוא עיקר המצוה כשופר ולולב וכדומה ויש מצוות כמזוזה וכדו' דעיקר מהות המצוה היא המצב שיש מזוזה בבית ואמנם קביעת המזוזה מעשה מצוה היא, אולם אי"ז גמר המצוה ומעיקר מהות וקיום המצוה הוא המצב שאח"כ, וכן מצות מילה ופז"ר וכדומה דהן מצוות דענינים ומהותן נמשכת, ואפשר דגדר המצוה דהנך מצוות הוא דהטילה התורה עליו להביא למצב ותוצאה זו והוא מחויב לדאוג ולעשות זה, [ויש לדון בזה בכל מצוה לעצמה].

ובנר חנוכה ג"כ לכאורה אין המצוה בהמעשה הדלקה גרידא, אלא בזה שעושה שיהא כאן נר דולק, אמנם נראה דמ"מ חלוק בגדרו נר חנוכה ממצוות אלו, דבמצות נר חנוכה נכלל בעיקר גדר המצוה דיהא נר שלו וצריך יחס אליו, וזהו עיקר קיום מצות נר חנוכה דיהא לכל אחד נר שלו וצריך שיהא הנר הדולק מתייחס ומשתייך אליו, [ואי"ז כמזוזה דהנצרך הוא רק דיהא בבית מזוזה], ואמנם מעשה המצוה היא ההדלקה אבל יסודה הוא בהא דמתקיים שיהא לו נר חנוכה דידיה. [ויש להטעים הענין דענין מצות נר חנוכה ופרסומי ניסא אינו כדי שידעו שהיה נס, [ומה לנו בידיעת התרמודאי מנס חנוכה] אלא הוא צורת הודאה וכיטוי של המדליק שהוא שמפרסם ומודה, וצריך שיהא הנר מתייחס אליו דיהא בזה כיטוי לזה שהוא מפרסם ומודה ודו"ק].

ויש להטעים בזה הא דמניחו בטפח הסמוך לפתח ופירש"י שאם ירחיקנו להלן מן הפתח אינו ניכר שבעה"ב הניחו שם, דצריך שיהא כיטוי לזה שזהו נרו דבעל הבית.

[וזהו החידוש דנר שיש לה שני פיות עולה לב' בני אדם, דאף דיש כאן שני הדלקות מ"מ היה מקום דאי אפשר דיעלה נר אחד לשני בני אדם, ולזה אמרינן דמ"מ 'עולה לשני בני אדם'].

ה. ובוה יבואר הא דאכסנאי דמשתתף בפריטי דע"י שותפותו בהנר חשיב נרו ג"כ, ואי הוא דין מיוחד באכסנאי י"ל דמצב זה דדר אצלו וטפל לבעה"ב תקנו דסגי ליה בשיתוף בפריטי להיותו שייך בנרו דבעה"ב, וכ"ז בהשתייכותו להנר דליהו נר דידיה ולא במעשה ההדלקה גרידא ועי'.

וזהו ה'מדליקין עלי בגו ביתאי', דיוצא בנר אשתו ע"י דנכלל בהדלקתה להא דנר דידיה הוא ג"כ נר דידיה, ואף דאי היה מדליק הוא היה מדליקו במקומו, מ"מ כיון שמדלקת בביתם והיא דרה שם יש לו שייכות בנר זה והוי נר דידיה, וזהו מדליקין 'עלי' בגו ביתאי ודו"ק.

ומעתה יש לבאר דברי הראשונים בפסחים הנ"ל, דכיון דחזינן גבי אכסנאי דמשתתף בפריטי, הרי מבואר דאין הקיום ע"י התוצאה דיש כאן נר דולק גרידא, אלא בעינן שייכותו להנר חנוכה דיהא נר דידיה, ואף אי הוא דין מיוחד באכסנאי מ"מ בהאי דינא מבואר גדר זה, ומשו"ה אף בהדליק ע"י שליח הא דיוצא אינו ע"י שליחות אמעשה הדלקה גרידא אלא קיומו הוא בנר דידיה וזהו המייחס ההדלקה השליח אליו, [ועי' פמ"ג ס"י תרע"ט בא"א סק"א בתנ"ד דכתב דבשולח להדליק עבורו נר חנוכה אינו שליחות ממש כיון שממונו הוא ואחר מעשה קוף בעלמא עביד עיי"ש, ועי' היטיב ביד אפרים סוס"י תלב].

בהדלקת בעה"ב, או דאף דיצא ידי עיקר המצוה בהדלקת בעה"ב מ"מ ההידור הוא דידיק עוד נר בעצמו, ועי' תשובות הגרעק"א תנינא יג.

ולפי"ז נמצא דקיום ההידור דנר לכל אחד הוא הידור בצורת קיום מצות נר חנוכה דמוטלת אכל בני הבית כחדא דתתקיים המצוה בריבוי דנר לכל אחד ולא בנר אחד, ודו"ק.

ומעתה נראה דאף לדעת הרמב"ם אינו ריבוי נרות בעלמא כמנין בני הבית, אלא ההידור הוא דלא יסתפקו כל בני הבית בנר אחד אלא יקיימו מצותן בריבוי נרות כפי מנין הבני בית נר לכל אחד ואחד, [ונהמשך הדברים יתבאר הגדר טפי בס"ד], ולפי"ז הרי פשיטא דהכל כפי בני הבית המחוייבין בהדלקה.

ולפי"ז נמצא דגדר ההידור להרמב"ם ולהרמ"א ביסודו שוה, דהוא לקיים את חובת הבית ובני הבית באופן שלא יהא נר אחד לכולם אלא נר נפרד לכאור"א, ומשום כן הוקשה להגרי"ז מדוע להרמב"ם מדליק הבעה"ב כל הנרות, דמכיון דגדר ההידור דיהא נר לכאור"א הרי ראוי דכל אחד מבני הבית ידליק נר לעצמו, וביאר דהוא משום דההידור חייב שיהא כחלק ובשעת קיום עיקר המצוה, וכיון דכל גדר ההידור הוא בעיקר מצות החנוכה דיהא נר לכל אחד, הרי נצרך שיהא כחלק מהדלקה דעיקר המצוה ומה"ט דוקא הבעה"ב הוא המדליק כל הנרות אף כנגד כל בני ביתו.

והרמ"א דס"ל דשייך לקיים ההידור בנפרד וכתוספתא עיקר המצוה מה"ט שייך שידליקו כל אחד ואחד בנוסף על נר העיקרי, ואמנם הכל משתייך לעיקר המצוה בזה גופא דצורת ההידור היא דתתקיים מצות החנוכה בהדלקת נר לכאור"א ואינו הידור בהנר עצמו דבעה"ב, ולא דמי לשאר הידור מצוה דאי לא יהא כלל שייכות בין מעשה עיקר המצוה הרי במה מהדר את עצם המצוה ועי', ואף אי צורת ההידור היא ע"י דלא יצאו בהדלקת הבעה"ב, מ"מ ההידור דבזה הוא בזה שמתקיימת הדלקת הבית בנר לכל אחד, ובוה הוא כהידור בהמצוה עצמה ודו"ק.

ואמנם דלפי"ז יש לבאר מחלוקת הרמב"ם והרמ"א באופן אחר, דהרמב"ם ס"ל דצורת קיום ההידור נשאר ממש כחד קיום משותף דבני הבית, ואף נראה ברמב"ם דלא צריך לסיים נרות לכל אחד בנפרד, ומה"ט שפיר צורת ההידור היא דידיק הבעה"ב כנגד כל בני הבית, ואדרבה כדי שיהא משותף לחדא הדלקה ראוי שידליק הבעה"ב כל הנרות, ואילו הרמ"א ס"ל דצורת ההידור היא בזה דכל אחד יש לו נר דידיה, ואף דהוא כהידור בקיום מצות כל הבית אך לא הידור בהנר דבעה"ב, ומשו"ה הרי נצרך דכאור"א ידליק לעצמו אא"כ ע"י שליחות, וא"כ לא תליא בפלוגתייהו בציצין שאין מעכבין, אך עכ"פ בדעת הגרי"ז יש לבאר כנ"ל.

אך דעדיין לא מבואר היטיב גדר ההידור בהנר לכל אחד, ובפרט להרמב"ם דהמדליק הוא הבעה"ב לחוד מהו התוספת בהא דיש כנגד כל אחד מבני הבית נר ובמה הוא הידור במצות ההדלקה, גם כל גדר השיתוף בהקיום צריך ביאור יותר, [דסו"ס מעשה ההדלקה הרי עושה רק אחד ובמה גדר הקיום המשותף דכל בני הבית].

ג. ולבאר כל זה נראה בהקדם מה שיש לבאר בעיקר גדר מצות הדלקת נר חנוכה בס"ד.

הנה בגמ' אמרינן דאכסנאי משתתף בפריטי, וצ"ב מאי מהני קנינו בהשמן ובמה קיים עי"ז מצות ההדלקה, ועי' משנ"ב תרע"ז סק"ג ובשעה"צ סק"ח אי מוסיף קצת שמן בשבילו, אך עכ"פ אין כאן נר נפרד והדלקה נפרדת בשבילו, וגם אי יהא כשליחו להדליק הרי אין כאן נר נוסף.

עוד מבואר בגמ' דאכסנאי שאשתו מדלקת בביתו לא צריך להדליק, וצ"ב הגדר בהא דיוצא בהדלקת אשתו, וביותר דהא חיוב הדלקתו הוא במקום שגר, ובאופן שמדליק לעצמו מדליק שם, וא"כ נמצא דמקום חיוב הדלקתו הוא במקומו ולא בביתו, ואין יצא בהדלקת אשתו במקום שלא דר בו ואינו מקום הדלקה דידיה ולכאורה אף אי היה מדליק שם בעצמו לא היה יוצא וצ"ב.

ולפי"ז נראה דאף להרמב"ם דההידור הוא דבעה"ב מדליק כמנין כל בני הבית, אי"ז ריבוי נרות בעלמא אלא גדר ההידור דלא יהא נר משותף לכולם אלא נר לכל אחד ואחד, ויש לדון אי הגדר דבאמת כל נר נוסף שמדליק הוא עבור אדם נוסף, ונמצא דכל נר ונר הוא נר דאחד, או דרק מדליקים כנגד וכפי מספר הבני בית וכגון אם יש ה' בני בית מדליק ה' נרות עבור כל בני הבית יחד, וי"ל"ע בזה היטיב בלשון הרמב"ם עיי"ש. אך מ"מ נכלל הכל בהדלקת הבעה"ב ולא כהדלקה בשליחותם אלא כמדליק נר עבורם נר דידיה, וגדר ההידור הוא בזה דיש נר נפרד כנגד כל אחד ולא נר משותף לכולם ודו"ק.

ומאידך אף להרמ"א דההידור הוא בהדלקת כל אחד ואחד נר לעצמו ולא רק מנין נרות לפי מספר הבני בית, מ"מ גדר ההידור אינו בקיום מעשה ההדלקה כ"א בעצמו אלא יסוד ההידור הוא להיות נר נפרד לכל אחד ואחד והוא כהידור בעיקר ההדלקה דהבית דיהו נרות לכל אחד ואחד ולא נר אחד משותף לכל בני הבית וכנ"ל, אלא דס"ל דצורת קיום ההידור הוא דידיק כל אחד בנפרד, ונאף אי למעשה אופן קיום ההידור הוא ע"י דלא יצא בהדלקת בעה"ב מ"מ לא זהו ההידור שבוהא אלא הנר לכל אחד], ונמצא דגם להרמ"א שפיר שייך ההידור לעיקר המצוה.

ובזה ביאר הגר"ז דיסוד המחלוקת תלויה אי הידור מצוה בעי שיהא דוקא כחלק מהמצוה או דשייך הידור מחוץ ואחר גמר קיום עיקר המצוה, דהרמב"ם דס"ל דאחר שסילק ידו מהמצוה לא שייך קיום הידור, משו"ה ס"ל דמוכרח דיהא ההידור דנר לכל אחד כחלק ותוספת בעיקר הדלקת החיוב ומה"ט בעינן דידיק הבעה"ב כל הנרות, דבזה מתקיימת מצות הנר חנוכה בהידור, ואילו כבר נגמרה עיקר המצוה שוב לא שייך להוסיף בה הידור, והרמ"א דס"ל דאפשר לקיים ההידור אחר המצוה כתוספת על המצוה ולא דוקא כחלק מעיקר המצוה ממש, משו"ה ס"ל דשייך שידיק כל אחד נר בעצמו ומצטרף להדלקה דבעה"ב ובה מתקיימת כל המצוה בהידור.

ואמנם דאכתי יש לדון דסו"ס שאני מכל הידור מצוה, דהכא נאמר כמצוה מן המובחר לקיים המצוה באופן כזה דיהו הדלקות נפרדות ונר לכאנ"א, וכן הוא מצות נר חנוכה בהידור, ואינו הידור מצוה בעלמא להדר הנר הראשון, ובאמת הרי בלא תקנה מיוחדת אפשר דלא היה שייך כלל כזה הידור דבמה מהדר הוא הנר דעיקר המצוה, ורק נתקנה תוספת למהדרין לקיים באופן זה, ואפשר דל"ש כלל לפלוגתא דהידור שלא בזמן המצוה בהידור מצוה דעלמא שכל מהותו הידור בעיקר המצוה, ומשו"ה שפיר כאן אפשר לקיים בנפרד, ועי"א אבי עזרי, אך הגר"ז נקט לא כן אלא דגדר ההידור הוא דומיא דשאר הידור מצוה ונאמר כהידור בעיקר המצוה, ותליא במחלוקת אם שייך לקיים בנפרד, ועכ"פ אתי שפיר הא דביאר הגר"ז בדעת הרמב"ם דרק משום דאי אפשר להפריד ההידור מעיקר המצוה מדליק בעה"ב כנגד כל בני הבית.

ואי נימא דבכל אדם צריך שיהא השמן שלו, הרי זהו גופא רק מהאי טעמא דגדר המצוה דיהא נר דידיה וכנ"ל, [רק דמעצם הגדר הנ"ל לא מוכרח דצריך שיהא שלו, דשפיר י"ל דבהדלקתו הנר הרי נר דידיה הוא, דאינו תלוי בדידיה דקניני ממון ופשוט, אבל עכ"פ אי בעינן דיהא שלו הרי מטעם זה הוא דאטו לכם כתיב ביה], ואמנם הוא חידוש דצריך שיהא הנר שלו ועי"א לעיל.

ו. ומעתה נשוב למה שביארנו לעיל דגדר תקנת מצות נר חנוכה היא כמצוה משותפת אבני הבית כחדא ובזה כל גרדי עיקר החיוב והמהדרין, ולפי משנ"ת בס"ד נראה דצירוף הקיום אינו במעשה ההדלקה גרידא אלא בהא דהנר הוא עבור כל הבית, וזהו 'נר איש וביתו' וכמו שנתבאר דמעיקר המצוה היא הנר דידיה, ובזה הוא דמשתתפין כל בני הבית דהוא נר משותף דבני הבית כחדא ודו"ק, ואמנם עיי"ז שייכת מצות ההדלקה עצמה לכל בני הבית ואפשר דלא צריך אף שליחות, דזוהי המצוה דמדליק הבעה"ב נר דאיש וביתו עבור כולם, וכ"ז מאחר דגדר חיוב דנר חנוכה מישך שייך לדיירי הבית, ובזה הגדר דנר איש וביתו כנר משותף דבני הבית.

ואמנם שני בעלי בתים הדורים בבית אחד לא יוצאים בנר אחד ורק בבני ביתו משותפים לנר איש וביתו, דכן הוא גדר התקנה דכל בני בית יהא להם נר ומאוחדים בחיוב וצורת קיום מצות נר חנוכה דנר איש וביתו, ושני בעלי בתים הרי הן ב' דיורין ובני בית נפרדים וכ"א טעון נר בנפרד.

ומעתה יש לומר דגדר המהדרין דנתבאר דהגדר הוא דיהא נר לכל אחד ואחד הרי זהו הידור בהא גופא דלא יהא נר אחד משותף עבור כל בני הבית אלא יהא נר נפרד לכל אחד, ולא ריבוי מעשי הדלקה אלא ריבוי הנרות דנר לכל אחד ואחד, וכלשון הברייתא מצות חנוכה 'נר איש וביתו' והמהדרין 'נר לכל אחד ואחד' ודו"ק.

ובזה יתבאר הא דכתבו הפוסקים דאף המהדרין מ"מ אשתו לא מדליקה דאשתו כגופו, ואי גדר ההידור במעשה ההדלקה לכאורה לא שייך זה, [ואטו במצוות שמצוה בו יותר מבשלוחו יוכל לקיים עבור אשתו מדין אשתו כגופו], ולמשנ"ת שפיר בגדר זה דנר לכל אחד י"ל דמהני הא דאשתו כגופו דבנרו דבעה"ב סגי, ובמשנ"ב תרע"ה סק"ט כתב בשם עולת שמואל דנשים שבבית אין צריכין להדליק משום מהדרין דהוין רק טפלות לאנשים, והוא סברא בהגדרת הנר עבור בני הבית דהנשים טפלות לאנשים.

בסיעתא דשמיא

נעלה את ירושלים על ראש שמחתנו

בסימן טוב	ובמזל טוב
בשבח והודיה לבורא עולם על כל הטוב אשר גמלנו	
הננו מתכבדים להזמינכם להשתתף בשמחת כלולות בנינו היקרים	
יחיאל	טובה שושנה
עכ"א	התחי'
שתתקיים בס"ד בשעה טובה ומוצלחת	
ביום חמישי כ"ח בכסלו תשפ"ג נר רביעי של חנוכה	
באולמי "ארמונות פרידמן" (אולם שטרן) רח' מתתיהו 2 בני ברק	
החופה נועדה לשעה 6:00	
נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו	
מרדכי לפקוביץ ורעיתו	שלמה הרציג ורעיתו
גם אנו מתכבדים להזמינכם לשמחת נכדינו היקרים	
הרב מנחם לנג ורעיתו	הרבנית רחל הרציג
הרבנית ש. לפקוביץ	הרב ניסן מורגנשטרן ורעיתו
העליה לתורה בש"ק פ' וישב בהיכל הישיבה הקדושה נוסת יצחק חדרה	
זמן התפילה בשעה 7:00 קידושא רבא לאחר התפילה	

הביאני חדריו

י"ל ע"י חבר תלמידים חניכי הישיבה הקדושה.
 הדברים המובאים בגליון בדרך כלל, הינם
 מכתבי תלמידים וכד' ולא עבור את שבט
 ביקורתם של רבותינו שלי"א.
 הגליון נועד בעיקר עבור בני הישיבה לדורותיה,
 החפצים להמשיך להתחנך ולהתעלות כבימי
 קדם לאורה ובדרכה של הישיבה הקדושה.

~~~~~ לקבלת הגליון ולהערות הארות ~~~~~
 0539747@gmail.com | 08-9747479 שלוחה 4 ~~~~~

ברכת מזל טוב

לידידינו בוגרי ותומכי הישיבה"ק
לרגל השמחה השרויה במעונם ה"ה

מוריניו הגאון ר' אהרון כהן שליט"א לרגל הכנס הבן לעתו"מ

●●●

הרב **יעקב גודלסקי** [ז] לאירוסי הבת תח"י

הרב **טוביה יעקובזון** [ט] לאירוסי הבן מפארי הישיבה נ"י

●●●

הרב **אברהם נויבירט** [ה] לרגל הולדת הנכד
ידיד הישיבה הרב רן **גוריצ** לרגל הולדת הנכד

●

הרב **שרגא הלופסקי** [ז] להכנס הבן לעתו"מ

הרב **יהודה אלבו** [ט] להכנס הבן לעתו"מ

הרב **חיים ברוך שרליץ** [טז] להכנס הבן עזות"מ

●

הרב **מרדכי פלדמן** [יז] להולדת הבן

הרב **אי"ש גורביץ** [יט] להולדת הבן

הרב **נחום רייזנר** [כא] להולדת הבן

הרב **אהרון גלוסקינס** [כד] להולדת הבן

הרב **שמעון נתן פילד** [כה] להולדת הבן

הרב **אלכסנדר ברליץ** [כז] להולדת הבן

הרב **משה שטרן** [כח] להולדת הבן

הרב **אלחנן מיאסניק** [כט] להולדת הבן

הרב **מאיר הנפלינג** [ל] להולדת הבן

הרב **יצחק סובובסקי** [לא] להולדת הבן

הרב **אליעזר מצנר** [לב] להולדת הבן

●

הרב **משה דויטש** [יד] להולדת הבת

הרב **דוד אלנר** [כ] להולדת הבת

הרב **לוי יצחק שושן** [כד] להולדת הבת

הרב **יוסף דב פלינק** [כה] להולדת הבת.

הרב **שלמה זלמן וייספיש** [כח] להולדת הבת

הרב **נתנאל סופר** [כט] להולדת הבת

הרב **דוד שמעון נאור** [כט] להולדת הבת

הרב **יעקב פרידמן** [ל] להולדת הבת

הרב **ברוך יעקב רבינוביץ** [לב] להולדת הבת

בברכה נאמנה שיזכו לגדלם לתורה לחופה ולמעש"ט

●●●

ניתן לעדכן שמחות

בקו הבוגרים: 08-9747479

ברכת מזל טוב

לבני הישיבה"ק שבאו בברית האירוסין בשעתו"מ

הבה"ה **שלמה טומבק** [ל]

עב"ג **למשפ' רוזלאר** מבני ברק

הבה"ה **ישראל קצנלבוגן** [לב]

עב"ג **למשפ' דינר** מקרי"ס

הבה"ה **יצחק אייזיק יעקובזון** [לב]

עב"ג **למשפ' קלמנוביץ** מבני ברק

הבה"ה **אברהם יצחק ברכר** [לג]

עב"ג **למשפ' גרינולד**

הבה"ה **שלמה צבי בראנד** [לד]

עב"ג **למשפ' דייטש** מירושלים

●●●

בברכה נאמנה

שיזכו לבנות בית נאמן בישראל

נוס תנחומין

נשגר לידידנו מאד נעלה ה"ה

הרה"ג ר' **שלמה ליב שרפהרץ** שליט"א

ההוגה בתורה בא בחדריה ובאהבתה ישגה תמיד
האוחז בבדי הארון עץ חיים למחזיקיה, הנותן על
ליבו לעמוד על משמרתה לבל יעמם קולה,
ראש למעמידי בית המדרש אשר ידיו רב לו
בקיומה ושיגשוגה, העומד בראש הכוללים דבית
מדרשינו השם לילות וימים להחזיקם ולהרחיבם
מחשובי הקהילה תומכיה והשוקדים על תקנתה
בפטירת אביו הגדול מרביץ תורה ומוסר

הגאון רבי יצחק צ"ל

תנחומינו שלוחים בזאת לידידנו
ולאמו הרבנית תליט"א
וכל המשפחה הרוממה שליט"א

בעל הנחמות ינחם אתכם ולא תוסיפו לדאבה עוד
ובדרך אביכם הגאון הגדול
ובהמשך הרבצת תורה תנחומי

מוריניו הרב שליט"א לומדי ומתפללי בית המדרש

הגאון רבי מרדכי גוטסגנדה שליט"א

הדלקה ע"ד לתקן או לקלקל את הנר לאחר הדלקתו

לברר היכא דהדליק בכשרות ודעתו בשעת ההדלקה לקלקל, כגון לכבות הנר [במזיד]; לעשותו כמדורה; להעלותו למעלה מכ' אמה; או לסתור את ביתו. וכן היכא דהדליק בפסול כגון במקום הרוח, ודעתו אח"כ לסלק הרוח.

אין אנו מחזיקין לישראל שיעשה עבירה - וחשיב כ"גמלך"

בחי' מאאמו"ר הגרנ"ג זצ"ל (פתיח גין ב"ק סי' כו, ב) כ' בענין הדלקה בתיבות הזכוכית הנ"ל, ואלו דבריו: מיהו צ"ע, דהרי זה דומה לזרוק חץ ותריס בידו ואח"כ סילק את התריס, דל"ח מזיק אלא הוי רק גרמא - בסילוק התריס - ופטור, כמבואר בתוס' (ב"ק נו ע"א ד"ה אילימא), ואע"פ שדעתו היתה מעיקרא לסלקו אח"כ, וא"כ כמו"כ הכא מאי מהני דעתו לסגור אח"כ, דזהו פעולה חדשה.

ונראה דהכא איכא סברא להתייר, עפ"י דברי החזו"א (סי' ב ס"ק יא ד"ה ואם) שביאר בטעמא דמילתא דפטור אע"פ שהיה בדעתו מעיקרא שאחרי שזרוק את החץ יסלק את התריס, ואפילו אמר כך בפירושו, וביאר כיון דאין אנו מחזיקין לישראל שיעשה עבירה, וכיון דעבירה היא, כל רגע חשיבא מחשבה חדשה וחשיב כגמלך עכשיו לסלק את התריס ע"ש. [וע"ע בחזו"א (סי' ה ס"ק יז ד"ה אבל) בענין אדם שהדליק אש ובה אחר זורק לתוכו כליו של חבירו, וז"ל: ואפשר דגם ישראל מומר שהוא אליהם והנהגתו התמידית להרע לבריות ולהזיקן, עד שאין הזיקו מקרה אלא כטבעית, ג"כ לא מיפטר ישראל בשביל שעשה המומר, ודוקא בשחיקו השני מקרה שכעס לפי שעה ושתפשו יצרו לפי שעה לאו שם מזיק על מדליק האש וכו' ע"ש].

ומעתה לפי זה נראה, דכאן בנרות חנוכה שזוהו מצווה, ליכא לסברת החזו"א לומר דהסגירה אח"כ הוי' החלטה חדשה, דאדרבה הכא דזהו מצוה הסברא איפכא, דבדואי לא יתחרט ויסגור את דלת התיבה, ושפיר הוי מעיקרא מעשה גמור. ע"כ. ויל"פ עפ"יז בגוויי דההדלקה בכשרות והיה בדעתו לקלקל (כנ"ל). [ישו"ר בכ"ז בקוב"י ימי החנוכה (שכטר) עמ' כד-כה ע"ש].

בדברי ה'חלקת יואב'

אמנם באמת בחלקת יואב שם (במ"ה) דייק לבאר דקושייתו ע"ד הב"י בס"י תרע"ה (בשם מהרי"א) דמשמע שאפילו היה בדעתו בשעת ההדלקה לכבותה אח"כ, יצא, שהרי שם השמש נתכין שאחר ההדלקה יגביה את המנורה ע"ש.

והיינו, דהנה העובדא שם היתה, ששמש ביהכנס' היה מדליק את המנורה ואח"כ היה מושך בחבל ומעלה אותה למקומה המיוחד לכל השנה, וכתב לודן שהנכנסים אח"כ יאמרו דאינן לצורך נ"ח אלא כשאר כל השנה, או דאפשר שבביהכנס' אין לחוש ע"ש. וכתב עוד, ועוד היה נראה מאחר שכבר הדליקו במקום 'שאינו' ראוי הו"ל ככבתה שאין זקוק לה. ועיי' במור וקציעה שם שהעיר על לשון זה, וכתב דצ"ל דהיינו דאם היה מוליד בחבל להעלותה למעלה במקומה של כל השנה אע"ג דאו מונחת שלא במקומה הראוי לנ"ח, מ"מ יצא מאחר שהדליקה במקומה למטה שהוא מקום הראוי לה וכשמגביהה הוי ככבתה ע"ש, [אלא שתמה ע"ז דכביבה במזיד זקוק לה ול"ה ככבתה]. וא"כ לשיטה זו לא יועיל התירוץ הנ"ל בדעתו מעיקרא לכך גרע, וע"ע.

ויש לחלק

ולכא' יש לודן דבאמת לאו כללא הוא לפסול בכל גוויי שדעתו לפסול מיד, [וכמו שצייד בטעמא דקרא (בס"ד) דבאמת לאו כללא הוא להכשיר בכל גוויי שדעתו לתקן מיד], ורק בדעתו לכבות מיד גרע דהוי כמדליק במקום הרוח, דאינו עומד לדלוק כשיעור חצי שעה. אבל בדעתו להגביהה למעלה מכ', וכן בעובדא דהשמש הנ"ל, או בדעתו לסתור את ביתו, י"ל דכשר, דהוי רק כמו כיבה לבסוף במזיד - להשי' דאין זקוק לה [אף דמ"מ אין לעשות כן לכתחילה, וכמו שאין לכבות במזיד לכתחילה]. - אלא דלדין דק"ל דכבתה במזיד זקוק לה, ה"נ הרי בודאי בהני גוויי יתחייב לחזור ולהדליק כראוי.

ומה דבמילא קערה פתילות ודעתו להדליק שאר הפתילות לא יצא, י"ל דהתם גרע, ואי"ז מצ"ע הא דדעתו לקלקל אח"כ, אלא דהתם כיון שדעתו לעשותו כמדורה, הרי נמצא דכבר מהשתא נחשב שמדליק 'מדורה' ולא נר, ודוק. וע"ש במנחת שלמה במוסגר. וע"ע בס' שלמי תודה (חנוכה) סי' טז באריכות.

הדליק בהכשר ודעתו לפסול

בשו"ת 'חלקת יואב' (הנדמ"ח - ח"ב עמ' קט הערה ד) הקשה על השיטה דהא ד"כבתה אין זקוק לה" זהו אפילו בכבתה במזיד (וע"י לעיל סי' ג), מהא דאיתא בגמ' (שבת כג ע"ב) במילא קערה שמן והקיפה פתילות דאם לא כפה עליה כלי אף לנר אחד אינו עולה מפני שהוא כמדורה, והלא תיכף כשהדליק את הנר הראשון, יצא, ואף שהוקף אח"כ בעוד נרות, לא גרע מכבתה במזיד, וע"כ דבמזיד לא יצא וצריך לחזור ולברך ע"ש. [וכבר הרגיש בהערה זו בחי' הגרא"מ הורביץ (שם) וע"ש מ"ש בזה].

ובשם מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל מובא (מנחת שלמה תניא סי' נח, א, והליכות שלמה פס"ז סי' ח) לדחות, ד"ל שקערה שהקיפה פתילות גרע טפי מכבתה במזיד, ומשום שבזמן שהדליק את הנר הראשון היה זה על דעת שמיד ידליק גם את שאר הנרות ויעשם כמדורה, וה"ז כהדליק על מנת לכבות, והוי כמדליק בשיעור שמן שאינו ראוי לחצי שעה או כמדליק במקום שהרוח מצויה, דבזה ודאי לא יצא יד"ח, (עי' במשנה ברורה סי' תרעג ס"ק כה), משום שעצם ההדלקה אינה ראויה להתקיים כשיעור, והו"ה כאן שמדליק על דעת לעשותם כמדורה חשיב שעצם ההדלקה אינה ראויה למצוה, משא"כ מי שמדליק כראוי ורק אח"כ כיבה במזיד אכתי י"ל דיצא יד"ח. [וע"ש עוד בכ"ז לענין הברכה, ואכמ"ל].

[וע"ש לודן דיתכן דבהדליק ע"מ לכבות לא יצא, אף אם לבסוף לא כיבה. וכן במילא קערה והקיפה פתילות, והדליק שלא ע"ד לכוף עליה כלי, אף דלבסוף כפה כלי, עי' בהליכות שלמה (פס"ז הע' טו)].

*

וכתב לודן טובא עפ"יז - לפי"מ שביאר דבעי' בית דוקא לנר חנוכה - אם הדליק נר חנוכה על דעת לסתור את ביתו מיד לאחר ההדלקה, או (בדבר המצוי) באכסנאי שהדליק נרותיו ע"ד לצאת מיד לדרכו - בתוך חצי שעה דומן ההדלקה - דנמצא דשוב אי"ז ביתו, [ועכ"פ הוי ככיבה במזיד דלהלכה חוזר ומדליק ע"ש]. [ובהליכות שלמה פי"ד הע' לח].

[וכמו"כ יש לודן כשהדליק למטה מכ' אמה, ודעתו להגביהה אח"כ ללמעלה מכ' אמה, וכיו"ב].

הדליק בפסול ודעתו לתקנו

וכ"כ בס' טעמא דקרא (להנחה) דמדין קערה שהקיפה פתילות מב' שכשהיה דעתו בשעת ההדלקה לכבותה במזיד וכיבה גרע, וביאר הטעם דהוי כמו אם הדליק במקום הרוח וכבתה שלא יצא.

ועפ"יז כתב לודן כמו"כ איפכא, בגוויי שמדליק בפסול ודעתו להכשיר ולתקנו מיד, כגון המדליקין בחוץ בתיבות מזוכיות, ובאופן דבשעת ההדלקה יכול ליכבות ע"י הרוח אלא שדעתו מיד לסגור את דלת הקופסא. וכ"ה בהליכות שלמה (פס"ז ס"ו) להכשיר לכתחילה מה"ט בדעתו לסגור, [וע"ש עוד דאם מחפה בגופו על הנרות ומונע הרוח מלנשוב בהם עד שסוגר הדלתות, ודאי שפיר דמי ע"ש]. וראה בענין זה בס' מקראי קדש (סי' יז) [ושכ"ה מנהג ותיקין בירושלים - אך הביא שהמהרי"ל דיסקין זצוק"ל החמיר בזה והיה מהדר להדליק בתיבה שפתוחה בשוליה מלמטה].

וכן כ' לודן בהדליק שמן פחות מכשיעור דלא מהני אף אם הוסיף אח"כ (סי' תרעה ס"ב), דמ"מ היכא דבשעת ההדלקה היה דעתו להוסיף האם נימא דמהני, וכן בהקיף קערה פתילות ודעתו לכפות אח"כ מיד כלי דיוכשר בזה, וע"ע.

אלא דאפ"ל דאף אם באלו באמת לא יוכשר, דהא בעי' הדלקה של שיעור חצי שעה, [וכן בהקיף קערה פתילות - דכבר הוי מדורה], [וע"ע בהליכות שלמה (שם), מ"מ בארגוי הנרות הנ"ל עדיפא, דהא באמת הדליק ורק באנו לפסול משום שעומד ליכבות, וע"ש שפיר י"ל דכל שדעתו לסגור את הדלת מיד, הרי כבר אינם עומדים ליכבות וע"ש. וע"ע במקראי קדש שם].